

ZAJÍMAVÝ NÁLEZ STŘEVLIČKA *OODES GRACILIS* (COLEOPTERA: CARABIDAE) V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI LICHNICE–KAŇKOVY HORY

Interesting record of ground-beetle *Oodes gracilis* (Coleoptera: Carabidae) in the National Nature Reserve Lichnice–Kaňkovy hory

František BÁRTA¹, Jaroslav PROUZA², Josef MORAVEC³

¹ Správa CHKO Železné hory, Náměstí 317, CZ – 538 25 Nasavrky,
e-mail: frantisek.barta@nature.cz

² Čajkovského 918, CZ – 500 09 Hradec Králové 9,
e-mail: jaroslav.prouza@profimont.cz

³ Dolní 356, CZ – 284 01 Kutná Hora 1, e-mail: j.morawitz@seznam.cz

The interesting record of *Oodes gracilis* A. Villa et G. B. Villa, 1833 in the territory of the National Nature Reserve Lichnice–Kaňkovy hory (the Železné hory Protected Landscape Area) is given.

Key words: Faunistics, Coleoptera, Carabidae, *Oodes gracilis*, pitfall trapping, Eastern Bohemia, National Nature Reserve Lichnice–Kaňkovy hory

Střevlíček *Oodes gracilis* A. Villa et G. B. Villa, 1833 je rozšířen od Španělska po Rusko a Balkán, na severu Evropy po střední Švédsko a Estonsko. V Asii je znám z Turecka a Turkmenistánu (BOUSQUET 2003). V České republice, s výjimkou jižní a jv. Moravy, vzácný a lokální druh zachovalých mokřadů a slanisek, ojediněle nalézáný i v lužních lesích (BENEDIKT et TĚŽÁL 1989, 1994, HŮRKA 1996, KALÁB 2004, VESELÝ et TĚŽÁL 1998, VESELÝ et al. 2002). První nálezy z Čech publikovali z Polabí (Čelákovice) BENEDIKT et TĚŽÁL (1991) a z Českolipska (Zahrádky – Novozámecký rybník, Doksy env., Břežyňský rybník) HONCŮ (1992). Tytéž nálezy s podrobnějším komentářem uvádí HONCŮ (1993). Další nálezy z Českolipska přinášejí HONCŮ et VONIČKA (1997), VESELÝ et TĚŽÁL (1998), MORAVEC et VONIČKA (2001), VESELÝ et al. (2002) a HONCŮ (2005), nově z Mladoboleslavska (Obrubce) MORAVEC et VONIČKA (2000). HŮRKA et al. (1996) řadí střevlíčka *O. gracilis* do skupiny R (reliktní), kam patří druhy s nejužší ekologickou valencí vázané na přirozené, nepříliš poškozené ekosystémy. V Červeném seznamu (VESELÝ et al. 2005) je uveden v kategorii zranitelný (vulnerable).

Národní přírodní rezervace Lichnice–Kaňkovy hory představuje nejrozsáhlejší zvláště chráněné území v Chráněné krajinné oblasti Železné hory. Převládají zde přírodě blízká lesní společenstva převážně květnatých a bikových bučin. Nadmořská výška se pohybuje od 328 do 559 m, výměra činí 373,78 ha (BÁRTA et al. 2002). Podle síťového mapování fauny (PRUNER et MÍKA 1996) náleží území mapovému poli 6159. Území NPR Lichnice–Kaňkovy hory je navíc zahrnuto do národního seznamu evropsky významných lokalit (BÁRTA et RUSŇÁK 2005, ŠKRABALOVÁ et al. 2006).

Během průzkumu probíhajícího v roce 2005 a zaměřeného na faunu pavouků (Araneae) odchytil první z autorů společně s Mgr. J. Dolanským (Východočeské muzeum, Pardubice) do zemní formalinové pasti též zástupce čeledi střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) (BÁRTA et al., in prep.), mezi nimiž byl i jeden exemplář vzácného střevlíčka *O. gracilis*. Zemní past byla umístěna na skalní ostrožně s jižní expozicí, v horní části strmého rulového svahu Hedvikovské rokle, v nadmořské výšce 410 m. Biotop zde tvoří boreokontinentální bor asociace *Hieracio pallidi-Pinetum* Stöcker, 1965 s dominantní borovicí lesní (*Pinus sylvestris*) s příměsí buku lesního (*Fagus sylvatica*) a dubu zimního (*Quercus petraea*). Druhově chudé bylinné patro zde reprezentují především porosty vřesu obecného (*Calluna vulgaris*), metličky křivolaké (*Avenella flexuosa*) a brusnice borůvky (*Vaccinium myrtillus*). Svah pod skalní ostrožnou pokrývá suťový les as. *Aceri-Carpinetum* Klika, 1941 na jehož úpatí ostře přechází do aluvia Starodvorského a Zlatého potoka (foto 16).

Nálezová data: Bohemia or., NPR Lichnice–Kaňkovy hory, Hedvikovská rokle gorge (6159), 5.IV.–2.V.2005, 1 ♂, pitfall trap, F. Bárta et J. Dolanský lgt., J. Prouza det. (genitalia examined), coll. J. Moravec.

Poznámka: *O. gracilis* vyhledává v letních měsících bažinaté, velmi vlhké biotopy, zejména rákosiny v okolí stojatých vod. Přezimuje na sušších stanovištích (cf. VESELÝ ET TĚÁL 1998). Odchycený exemplář představuje zalétlý kus k přezimování.

Summary

In this paper, the finding of *Oodes gracilis* A. Villa et G. B. Villa, 1833 (Coleoptera: Carabidae) from the National Nature Reserve Lichnice–Kaňkovy hory (the Železné hory Protected Landscape Area, Eastern Bohemia) is presented. It was captured by the pitfall trap in the dry pine forest on the rocky edge of the Hedvikovská rokle gorge, at the margin of ravine forest.

In the Czech Republic, except southern and south-eastern Moravia, rare and very local species on well-preserved swamp woods and inland salt marshes, sporadic recorded from alluvial forests. From Bohemia so far known only from the Mid-Elbe River Area (Čelákovice), the Českolipsko Region (Zahrádky – Novozámecký pond, Doksy Env., Břehyňský pond) and the Mladoboleslavsko Region (Obruce).

The collected species represents an out-flying specimen to the hibernation.

Poděkování

Náš dík patří kolegům z Karabidologické sekce České společnosti entomologické, především doc. PaedDr. J. Farkačovi (Praha), RNDr. M. Honců (Česká Lípa), Mgr. P. Moravcovi (Litoměřice), Ing. P. Voničkovi (Liberec) a M. Linhartovi (Český Brod) za cenné konzultace a připomínky k manuskriptu.

Literatura

- BÁRTA F., GUTZEROVÁ N., MIKÁT M., MOCEK B., PETRUŠ J. et SLAVÍČEK J., 2002: Železné hory, pp. 232-274. In: FALTYSOVÁ H. et BÁRTA F. (eds): Chráněná území ČR. Svazek IV. Pardubicko. AOPK ČR, Praha a EkoCentrum, Brno, 316 pp.
- BÁRTA F. et RUSŇÁK J., 2005: Chráněná krajinná oblast Železné hory. Evropsky významné lokality soustavy NATURA 2000. Tiskárna Horáček, Vamberk, 16 pp.
- BÁRTA F., PROUZA J., ZIERIS V. et MORAVEC J., in prep.: Výsledky faunistického průzkumu střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) národní přírodní rezervace Lichnice–Kaňkovy hory (CHKO Železné hory). *Acta Mus. Reginaehradecensis, Ser. A., Sci. Nat.*
- BENEDIKT S. et TĚÁL I., 1989: Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera, Carabidae) v Československu v roce 1988. *Zprav. Západočes. Poboč. Čs. Společ. Entomol. v Plzni, 6-7 (1988-1989): 13-31.*

- BENEDIKT S. et TĚŽÁL I., 1991: Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera, Carabidae) v Československu v roce 1990 a doplněk sběrů z předcházejícího období. *Zprav. Západočes. Poboč. Čs. Společ. Entomol. v Plzni, Series Carabidologica, 1: 9-40.*
- BENEDIKT S. et TĚŽÁL I., 1994: Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera, Carabidae) v Československu v roce 1991 a doplněk údajů o sběrech z předcházejícího období. *Zprav. Západočes. Poboč. Čs. Společ. Entomol. v Plzni, Series Carabidologica, 2: 15-30.*
- BOUSQUET Y., 2003: Tribe Oodini LaFerté-Sénéctère, 1851, pp. 444-445. In: LÖBL I. et SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 1. Archostemata – Myxophaga – Adephaga. *Apollo Books, Stenstrup, 819 pp.*
- HONCŮ M., 1992: *Oodes gracilis* A. Villa & J. B. Villa, 1833, p. 388. In: BENEDIKT S., HEJKAL J., HONCŮ M., HŮRKA K., KLÍMA L., MORAVEC P., RESL K., TĚŽÁL I. et VESELÝ P.: Faunistic records from Czechoslovakia. Coleoptera, Carabidae. Presented by the members of the Carabidological Section of the Czechoslovak Entomological Society. *Acta Entomol. Bohemoslov., 89: 387-391.*
- HONCŮ M., 1993: *Oodes gracilis* A. Villa & J. B. Villa, 1833, nový druh pro Čechy (Coleoptera: Carabidae). *Fauna Bohem. Septentr., 18: 155-157.*
- HONCŮ M., 2005: Střevlíkovití (Carabidae) Národní přírodní rezervace Novozámecký rybník. *Bezděz, Vlast. Sbor. Českolipska, 14: 177-210.*
- HONCŮ M. et VONIČKA P., 1997: Střevlíkovití (Carabidae) bývalého VVP Ralsko. *Bezděz, Vlast. Sbor. Českolipska, 5: 295-357.*
- HŮRKA K., 1996: Carabidae of the Czech and Slovak Republics. Illustrated key. Carabidae České a Slovenské republiky. Ilustrovaný klíč. *Kabourek, Zlín, 565 pp.*
- HŮRKA K., VESELÝ P. et FARKAČ J., 1996: Využití střevlíkovitých (Coleoptera: Carabidae) k indikaci kvality prostředí. *Klapalekiana, 32: 15-26.*
- KALÁB J., 2004: Několik zajímavějších nálezů střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) z území České republiky – 3. část. *Klapalekiana, 40: 123-138.*
- MORAVEC P. et VONIČKA P., 2000: Výsledky průzkumu střevlíkovitých (Coleoptera, Carabidae) a drabčíkovitých (Coleoptera, Staphylinidae, Staphylinini) lesního komplexu Obrubce v okrese Mladá Boleslav. *Práce Muzea v Kolíně, řada přírodovědná, 4: 149-158.*
- MORAVEC P. et VONIČKA P., 2001: Přelozka silnice I/9 Sosnová, Zahrádky, Jestřebí. Zoologický průzkum území – příloha k dokumentaci EIA. *Unpubl. msc., depon. in AOPK ČR, Praha, 55 pp.*
- PRUNER L. et MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. *Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1-115.*
- ŠKRABALOVÁ E., BÁRTA F., HOŠEK M. et VRÁNA V., 2006: Evropsky významná lokalita Lichnice–Kaňkovy hory, p. 13. In: BÁRTA F., RŮŽIČKOVÁ Z., VRÁNA V., ŠKRABALOVÁ E., ŽALOUDKOVÁ R. et TRÁČIK J. (eds): Pardubický kraj. *Natura 2000. Tiskárna Horáček, Vamberk, 55 pp.*
- VESELÝ P., MORAVEC P. et STANOVSKÝ J., 2005: Carabidae (střevlíkovití), pp. 407-411. In: FARKAČ J., KRÁL D. et ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. *AOPK ČR, Praha, 760 pp.*
- VESELÝ P., RESL K. et TĚŽÁL I., 2002: Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) z České republiky v letech 1997–2001 a doplněk údajů o sběrech z předcházejících období. *Klapalekiana, 38: 85-109.*

VESELÝ P. et TĚŽÁL I., 1998: Zajímavé nálezy střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) z Čech, Moravy a Slovenska v letech 1992–96 a doplněk údajů o sběrech z předcházejícího období. *Klapalekiana*, 34: 99-131.

+ foto v barevné příloze

Došlo: 8.1.2007